

ยุทธศาสตร์การสร้างสันติสุขภาวะเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ:

ศึกษากรณีตำบลสวาย อำเภอบางคนที จังหวัดศรีสะเกษ*

Peacebuilding Strategy to Support the Elderly Society:

A Case Study of Sawai Subdistrict, Prang Ku District Sisaket Province

¹ชิตชนกสิทธิ์ วัฒนศิริธร และ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส

¹Chidchanoksith Wattanasirithorn and Phramaha Hansa Dhammahaso

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: pornchanok.tae@mahidol.edu

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ บริบทชุมชนของผู้สูงอายุ และการสร้างสันติสุขภาวะตามนโยบายภาครัฐกับวิทยาการสมัยใหม่ 2) เพื่อศึกษาหลักการ และวิธีการสร้างสันติสุขภาวะตามพุทธวิธีในพระพุทธศาสนาเถรวาท และ 3) เพื่อพัฒนาและนำเสนอยุทธศาสตร์การสร้างสันติสุขภาวะเชิงพุทธบูรณาการสำหรับสังคมผู้สูงอายุ ตำบลสวาย อำเภอบางคนที จังหวัดศรีสะเกษ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพแบบลงพื้นที่โดยการจัดสนทนากลุ่มเชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจงที่มีลักษณะเฉพาะข้อมูลสำคัญในระดับลึกแล้วนำมาวิเคราะห์พรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ยุทธศาสตร์ บริบทชุมชนของผู้สูงอายุ ตำบลสวาย และการสร้างสันติสุขภาวะตามนโยบายภาครัฐกับวิทยาการสมัยใหม่ที่ได้จากการวิจัย คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาสุขภาพกายฟื้นฟูสมรรถภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาพฤติกรรมและนันทนาการ และยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาสุขภาพจิต 2) หลักการ และวิธีการสร้างสันติสุขภาวะแก่บุคคลสูงอายุตามพุทธวิธีในพระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า ไตรสิกขา คือ ศีล: ข้อปฏิบัติตามกฎหมาย คุณธรรมจริยธรรมจารีตประเพณีอย่างมั่นคง สมานะ: มีความตั้งใจแน่วแน่ และรู้จักปล่อยวางอย่างมั่นคง ในจิตใจ ปัญหา: ความรู้เข้าใจรอบรู้รู้เท่าทันอย่างยั่งยืน จากการวิจัยไตรสิกขา จึงได้ปรัชญา คือ “แข็งแรง สมวัย จิตใจเข้มแข็ง ปัญหาเบกบาน” 3) เมื่อนำยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้าน กับหลักไตรสิกขามาบูรณาการจึงได้ผล ดังนี้ ด้านที่ 1 สุขภาพ ด้านที่ 2 ความยั่งยืน ด้านที่ 3 ความมั่นคง และด้านที่ 4 ความสุข โดยยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้านนี้ อยู่ภายใต้เป้าประสงค์ใหญ่ คือ Happiness Goals (เป้าหมายแห่งความสุขอย่างสันติ)

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์; สันติสุขภาวะ; สังคมผู้สูงอายุ

*Received February 23, 2021; Revised April 7, 2021; Accepted May 18, 2021

Abstract

The research article consists of three objectives: 1) to study the strategy and community's context of the aging society of Sawai subdistrict as well as the peaceful well-being enhancement according to the policy of the government and modern sciences; 2) to study the principles and methods for enhancing the peaceful well-being for the elderly according to Theravada Buddhism; and 3) to develop and propose the strategy on enhancing peaceful well-being based on the Buddhist integration for the elderly of Sawai subdistrict, Prang Ku district, Sisaket province. The study is qualitative research by a field study and focus group discussion with key informants acquired by means of purposive sampling. The acquired data were descriptively analyzed.

The results of the research are as follows: 1) From studying strategy, context of the aging society, and peacebuilding according to the government policy and modern science, the following four strategies are found: 1st strategy on the development of physical body for health rehabilitation; 2nd strategy on the development of environment and livelihood; 3rd strategy on the development of behavior and recreation; and 4th strategy on the development of mental health. 2) From studying the principles and methods for enhancing the peaceful well-being for the elderly according to Theravada Buddhism, Trisikkhā (the Threefold training) is found as follows: Sīla (morality) refers to the stable practice according to law, morality, ethics, customs; Samādhi (concentration) refers to stability, determination, and learning to let go; Paññā (wisdom) refers to having awareness, knowledge and understanding sustainably. From studying Trisikkhā, it results in philosophy on “being strong according to the age, having a strong mind and a joyful wisdom”. 3) After integrating the four aspects of strategy with Trisikkhā, the following results are found: 1st aspect on health; 2nd aspect on sustainability; 3rd on stability; and 4th aspect on happiness, by which of these four aspects are under the “Happiness Goals”.

Keywords: Strategy; Peaceful Well-Being; Aging Society

บทนำ

จากประชากรโลกจะเพิ่มขึ้นจาก 2.5 พันล้านคนถึง 8.5 พันล้านคน หรือเพิ่มขึ้นเป็นสามเท่าของจำนวนประชากรทั่วโลก โดยประชากรผู้สูงอายุคือ ผู้ที่มีอายุ 65 ปี และมากกว่า คาดว่าจะเพิ่มขึ้นจาก 129 ล้านคน เป็น 798 ล้านคน หรือเพิ่มขึ้นหกเท่า ซึ่งในการนี้ ผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5.1 เป็นร้อยละ 9.7 ของประชากรโลก (San-sanguan, 2010) จากสถานการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

ประเทศไทยจึงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวจำนวน 6 ยุทธศาสตร์ โดยมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง กับการขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุ จำนวน 2 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ (National Strategy (B.E. 2018-2037)" Government Gazette, 2018) การจัดการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุต้องทำแบบองค์รวม และบูรณาการทั้งในมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การจัดการความเข้มแข็งชุมชนให้เอื้อต่อการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมและ พัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุ (Pruittipinyo, 2015) จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดเรื่องของผู้สูงอายุให้เป็นระเบียบวาระแห่งชาติ เพื่อให้การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุอยู่ในลำดับสำคัญและได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่ผันแปรไปตามนโยบายของแต่ละรัฐบาล การขับเคลื่อนนโยบายเตรียมความพร้อมรองรับสังคมผู้สูงอายุ เพื่อกำหนดประเด็นเร่งด่วนและผู้รับผิดชอบหลักในการบูรณาการทำงานอย่างเป็นองค์รวม โดยเป้าหมายหลัก คือให้ผู้สูงอายุไทยเป็น (Department of Older Persons Ministry of Social Development and Human Security, 2019) อีกอย่างบริการส่วนใหญ่ที่รัฐจัดให้ผู้สูงอายุไม่เหมาะสมและไม่เป็นธรรม เพราะผู้สูงอายุกลุ่มยากจนไร้ญาติไม่มีผู้ดูแลไม่สามารถเข้าถึงบริการของรัฐได้ ซึ่งเป็นผลจากกระบวนการคัดเลือกผู้สูงอายุที่ไม่เป็นธรรมอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ (ระบบอุปถัมภ์ คือ การค้าจุน การค้าชู การสนับสนุน การเลี้ยงดู) (Ketrasuwan, 1999) การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจึงเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐจะต้องดำเนินการเตรียมรับมือในการบริหารจัดการ ปัญหาเหล่านี้จึงถือเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของรัฐที่จะต้องมีนโยบายในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

ในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยจึงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ จึงขับเคลื่อนโครงการตามแผนปฏิบัติการผู้สูงอายุแห่งชาติ เช่น โครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ โครงการส่งเสริมการออมพร้อมผู้สูงอายุ โครงการสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุ โครงการส่งเสริมความรู้และเข้าถึงดิจิทัลในกลุ่มผู้สูงอายุ โครงการ “โรงเรียนผู้สูงอายุ” (Thanadirek, 2020) อันเป็นแนวคิดเกี่ยวกับการดูแลตนเองซึ่งเป็นหลักการในการดูแลตนเองและระวังตนเอง ในเรื่องของร่างกาย จิตใจ กล่าวคือ ตามหลักไตรสิกขาจะประกอบด้วย 1). อธิศีลสิกขา ได้แก่ สิกขา คือศีลอันยิ่ง 2). อธิจิตตสิกขา ได้แก่ สิกขา คือจิตอันยิ่ง 3). อธิปัญญาสิกขา ได้แก่ สิกขา คือปัญญาอันยิ่ง กล่าวคือ ศีล สมาธิ และปัญญา (Thai Tripitakas: 20/82/309) โดยหลักของศีล ช่วยให้ผู้บุคคลสำรวมระวังในเรื่องของความประพฤติทางร่างกาย วาจา ให้มีความเป็นปกติ ส่วนหลักของสมาธิ ช่วยให้ผู้บุคคลสำรวมพัฒนาจิตใจ เพื่อเตรียมพร้อมสู่การพัฒนาปัญญาต่อไป หลักของปัญญา ช่วยให้ผู้บุคคลเห็นทุกสิ่งตามความเป็นจริง เกิดปัญญาในการดำรงชีวิตประจำวัน (Somdet Phra Buddhakosajarn (P.A. Payutto), 2017) พระพุทธศาสนากล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการดูแลตนเองซึ่งเป็นหลักการดูแลตนเองและระวังตนเอง หากจะกล่าวถึงหลักไตรสิกขาในความหมาย ก็คือ การพัฒนามนุษย์ให้ดำเนินชีวิตที่ดังามถูกต้อง (Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto), 2003) สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสุขภาวะองค์รวมของผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดการดำเนินชีวิตที่ดังามองค์รวม 3 ด้าน คือ ด้านความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ด้านภาวะจิต และด้านปัญญา เรียกว่า ไตรสิกขา กล่าวคือ (1) การพัฒนาด้านความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

และสิ่งแวดล้อมทางสังคม เรียกว่า ศีล (2) การพัฒนาภาวะจิต และสุขภาพให้เป็นจิตใจที่ต้งามที่เอื้อพร้อมต่อการใช้งานทางปัญญา เรียกว่า สมาธิ (3) การพัฒนาปัญญา ใหรู้ ให้เข้าใจมองเห็นตามเป็นจริง จนหลุดพ้นจากปัญหา ดับทุกข์ได้ทำให้เป็นอิสระ สดใส เบิกบาน สุขสงบอย่างแท้จริง เรียกว่าปัญญา (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2006) เมื่อทั้ง 3 ระบบมีความสำคัญและสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง ศีล สมาธิ ปัญญา จะเป็นเกราะป้องกันชีวิตช่วยให้มีสุขภาพที่ดี (Phra DharmSinghaburachan (Charan Thitthamo), 2004) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ได้เหมาะสม และเกิดประสิทธิผล ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาหลัก ๆ อยู่เพียง 4 อย่าง คือ การพัฒนากาย การพัฒนาศีล การพัฒนาจิต และการพัฒนาปัญญา (Phra Putthinan Boonruang, 2006) อีกนัยหนึ่ง ผู้สูงอายุเป็นที่พึ่งทางใจแก่บุตรหลาน บทบาทในการตัดสินใจในครอบครัว และอำนาจในการปกครอง บทบาทในการศึกษา บทบาทด้านศาสนา บทบาทด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณี บทบาทในการถ่ายทอดองค์ความรู้และวัฒนธรรม (Kijboonchu, 2002) ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์การสร้างสันติสุขภาวะเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุตามที่กล่าวมาแล้ว

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัย สนใจที่จะวิจัย “ยุทธศาสตร์การสร้างสันติสุขภาวะเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุในตำบลสวาย อำเภอปรังค์กู จังหวัดศรีสะเกษ” กับหลักไตรสิกขา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นหลักที่ตั้งอยู่บนฐานแห่งคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยทั้งหมดนี้ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์แนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักไตรสิกขา อนึ่ง ยุทธศาสตร์การสร้างสันติสุขภาวะเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ จึงเป็นการวิเคราะห์และถอดบทเรียนจากการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในตำบลสวายซึ่งมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจโดยอาศัยหลักไตรสิกขา มาเป็นกรอบแนวคิดของผู้สูงอายุที่ดำเนินชีวิตอย่างมีสติ มีความสุข สงบ มีความมั่งคั่ง และมีจิตเกษม กล่าวคือการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุตามหลักพุทธสันติวิธีอย่างสันติสุข และเป็นการสืบทอดพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาให้มั่นคงตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ และบริบทชุมชนของผู้สูงอายุ ตำบลสวาย และการสร้างสันติสุขภาวะตามนโยบายภาครัฐกับวิทยาการสมัยใหม่
2. เพื่อศึกษาหลักการ และวิธีการสร้างสันติสุขภาวะแก่บุคคลสูงอายุตามพุทธวิธีในพระพุทธศาสนาเถรวาท
3. เพื่อพัฒนาและนำเสนอยุทธศาสตร์การสร้างสันติสุขภาวะเชิงพุทธบูรณาการสำหรับสังคมผู้สูงอายุ ตำบลสวาย อำเภอปรังค์กู จังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การสร้างสันติสุขภาวะเพื่อรองรับผู้สูงอายุในตำบลสวาย อำเภอปรังค์กู จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Research) การเก็บข้อมูลในพื้นที่ทำการศึกษา คือ ตำบลสวาย อำเภอปรังค์กู จังหวัดศรีสะเกษโดยทำการสานเสวนา (Dialogue) เพื่อการเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่ทำการศึกษาคือข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาอุปสรรค แนวทางการดำเนินชีวิตของ

ผู้สูงอายุ โดยอาศัยกรอบแนวคิดตามแผนยุทธศาสตร์ และหลักไตรสิกขา เอกสาร หนังสือ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และงานเสวนาเพื่อเก็บข้อมูลอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมเนื้อหาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การสร้างสันติสุขภาวะเพื่อรองรับผู้สูงอายุ และการใช้หลักธรรม ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา มาประกอบในการศึกษาวิเคราะห์เชิงเอกสาร

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเชิงเอกสาร มาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยเชิงผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการจัดทำยุทธศาสตร์มาให้ความรู้และร่วมหาแนวทางการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อให้ได้แนวทางการดำเนินการโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง และวัดผลการวิจัยตามยุทธศาสตร์การสร้างสันติสุขภาวะเพื่อรองรับผู้สูงอายุ

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยได้ทำการเสวนาเชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposeful Selection) เป็นการใช้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่มีลักษณะเฉพาะให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีลักษณะเป็น Information Rich Case คือ มีข้อมูลให้ศึกษาได้ระดับที่ลึกมาก และสามารถสะท้อนความจริงได้ดีที่สุด เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากที่สุด ผู้วิจัยได้เจาะจง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเจาะจงกลุ่มเป้าหมายในตำบลสวาย อำเภอปราสาท จังหวัดศรีสะเกษ โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึกและงานเสวนาผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านศาสนา 3 รูป นายอำเภอ/นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสวาย/ผู้นำชุมชนสวาย 10 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและพยาบาลวิชาชีพ 3 คน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจำนวน 6 คน

ขั้นตอนที่ 4 ทำการรวบรวมข้อมูลจากการเสวนา นำมาวิเคราะห์ และสรุปแต่ละกลุ่มความหมายเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบกับข้อมูลเชิงเอกสารที่วิเคราะห์ไว้เกี่ยวกับหลักไตรสิกขา ในทางพุทธศาสนา การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย วิเคราะห์หาข้อสรุปหรือคำอธิบายเชิงทฤษฎี เพื่อสะท้อนให้เห็นยุทธศาสตร์การสร้างสันติสุขภาวะเพื่อรองรับผู้สูงอายุ

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลการวิจัยในเชิงพรรณนาโวหาร นำเสนอยุทธศาสตร์การสร้างสันติสุขภาวะของผู้สูงอายุ

ขอบเขตด้านระยะเวลา ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2563 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 รวมเป็นระยะเวลา 8 เดือน

ผลการวิจัย

จากการวิจัยยุทธศาสตร์การสร้างสันติสุขภาวะเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ: ศึกษากรณีตำบลสวาย อำเภอปราสาท จังหวัดศรีสะเกษ ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษายุทธศาสตร์ และบริบทชุมชนของผู้สูงอายุ ตำบลสวาย และการสร้างสันติสุขภาวะตามนโยบายภาครัฐกับวิทยาการสมัยใหม่ ผลการวิจัย พบว่า แผนยุทธศาสตร์การสร้างสันติสุขภาวะเชิงพุทธบูรณาการสำหรับสังคมผู้สูงอายุ จังหวัดศรีสะเกษ คือ ในแต่ละมิติมีความเชื่อมโยงกัน เพื่อบรรลุตามวิสัยทัศน์ “ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายใจที่เข้มแข็ง สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข” ตามที่ตั้งไว้ใน แผนยุทธศาสตร์การสร้างสันติสุขภาวะเชิงพุทธบูรณาการสำหรับสังคมผู้สูงอายุ จังหวัดศรีสะเกษ

จุดมุ่งหมายในเนื้อหาของแผนยุทธศาสตร์ฯ นี้คือ “ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายที่แข็งแรง” ซึ่งสามารถตอบได้ในทุกมิติของการกำหนดเป้าประสงค์ที่ต้องการบรรลุภายใต้ (ร่าง) แผนยุทธศาสตร์ฯ ในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ การพัฒนาสุขภาพกายฟื้นฟูสมรรถภาพ เป้าประสงค์ 3 ตัว มีกลยุทธ์ 7 ตัว ยุทธศาสตร์ที่ 2 คือ การพัฒนาสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ เป้าประสงค์ 5 ตัว มีกลยุทธ์ 7 ตัว ยุทธศาสตร์ที่ 3 คือ การพัฒนาพฤติกรรมและนันทนาการ เป้าประสงค์ 5 ตัว มีกลยุทธ์ 13 ตัว และยุทธศาสตร์ที่ 4 คือ การพัฒนาสุขภาพจิต เป้าประสงค์ 4 ตัว มีกลยุทธ์ 8 ตัว

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยหลักการ และวิธีการสร้างสันติสุขภาวะแก่บุคคลสูงอายุ ตามพุทธวิธี ในพระพุทธศาสนาเถรวาท ผลการวิจัย พบว่า หลักไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา (Thai Tripitakas: 20/82/309) โดยมีกรอบแนวคิดหลัก (Framework) เชิงพุทธบูรณาการ อันเป็นหลักและตัวยึดเหนี่ยวจิตใจให้กับผู้สูงอายุ และช่วงวัยที่กำลังจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่จะมีเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ผู้สูงอายุมีการยอมรับสภาพตามหลักความเป็นจริงรู้จักการยอมรับความเป็นจริง ซึ่งแต่ละด้านประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้ ศีล ได้แก่ ข้อปฏิบัติเพื่อป้องกันไม่ให้ละเมิด ต่อสิ่งที่ทำลายความดีงามแห่งคุณธรรมจริยธรรม ให้เสื่อมลงทั้งกฎหมาย ระเบียบ วินัย และจารีตประเพณี ที่ดีงามของสังคมก็จะนำความสงบร่มเย็นใจ มาสู่ตนเอง ครอบครัว และสังคม เพื่อการมีชีวิตที่อยู่อย่างยั่งยืนยาวนาน สมาธิ ได้แก่ ความมั่นคง มีความตั้งใจ และรู้จักการปล่อยวาง มั่นคงฝึกตนให้รู้ทันทุกขณะไม่ฟุ้งซ่าน ไม่คิดมาก รู้จักการปล่อยวางกับอนาคตที่ยังมาไม่ถึง คิดเชิงบวกคิดดีทำให้จิตใจแจ่มใสและปราศจากโรคร่วมถึงสุขภาพกายและใจก็จะเกิดความมั่นคงในหลักของการปล่อยวาง และมั่นคงหนักแน่นในคุณธรรม จริยธรรม ไม่ฝักใฝ่ในสิ่งที่ก่อให้เกิดผลร้ายควรยึดมั่นและมั่นคงทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ปัญญา ได้แก่ รู้เท่าทันและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมตามวัยอย่างมั่นคงในความรู้ที่ตนเองสะสมมา เพื่อเผยแพร่ไปยังชุมชน และต่อผู้อื่นต่อไป การวิจัยครั้งนี้จึงพบ ประชญา คือ “แข็งแรงสมวัย จิตใจเข้มแข็ง ปัญญาเบิกบาน” ในหลักการ และวิธีการสร้างสันติสุขภาวะแก่บุคคลสูงอายุตามพุทธวิธีในพระพุทธศาสนาเถรวาทภายใต้ยุทธศาสตร์การสร้างสันติสุขภาวะเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ: ศึกษากรณี ตำบลสวาย จังหวัดศรีสะเกษ

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการพัฒนาและนำเสนอยุทธศาสตร์การสร้างสันติสุขภาวะเชิงพุทธบูรณาการสำหรับสังคมผู้สูงอายุ ตำบลสวาย อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยแผนยุทธศาสตร์การเสริมสร้างสันติสุขภาวะเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ตำบลสวาย อำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งมียุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เป็นแนวทาง คือ การพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ในยุทธศาสตร์ฯ นี้ปรัชญา “แข็งแรงสมวัย จิตใจเข้มแข็ง ปัญญาเบิกบาน” วิสัยทัศน์ “ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายใจที่เข้มแข็ง สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข” (The elderly have good physical and mental health, able to live happily in society) ยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ การพัฒนาสุขภาพกายฟื้นฟูสมรรถภาพ เป้าประสงค์ 4 ตัว เป้าประสงค์ตัวที่ 1. ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายแข็งแรง เป้าประสงค์ตัวที่ 2. ผู้สูงอายุปราศจากโรค เป้าประสงค์ตัวที่ 3 ผู้สูงอายุได้รับโภชนาการที่เหมาะสม และเป้าประสงค์ตัวที่ 4 ผู้สูงอายุที่ติดเตียงได้รับการทำกายภาพบำบัดอย่างเหมาะสม ยุทธศาสตร์ที่ 2 คือ การพัฒนาสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ เป้าประสงค์ 4 ตัว เป้าประสงค์ตัวที่ 1 ที่อยู่อาศัยสะอาดถูกสุขลักษณะ เป้าประสงค์ตัวที่ 2. มีรายได้เพียงพอ

กับการดำรงชีพ เป้าประสงค์ตัวที่ 3 มีผู้ดูแลอย่างสม่ำเสมอ และเป้าประสงค์ตัวที่ 4 ได้รับการสื่อสารอย่างครบถ้วนและรวดเร็ว ยุทธศาสตร์ที่ 3 คือ การพัฒนาพฤติกรรมและนันทนาการ เป้าประสงค์ 5 ตัว เป้าประสงค์ตัวที่ 1. จิตใจร่าเริงแจ่มใส เป้าประสงค์ตัวที่ 2. ไม่เสียดื้ออายนุข เป้าประสงค์ตัวที่ 3. มีการใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น เป้าประสงค์ตัวที่ 4. เข้าวัดปฏิบัติธรรมรักษาศีล และเป้าประสงค์ตัวที่ 5. เป็นสมาชิกของชมรมที่เกี่ยวข้อง และยุทธศาสตร์ที่ 4 คือ การพัฒนาสุขภาพจิต เป้าประสงค์ 5 ตัว เป้าประสงค์ตัวที่ 1. จิตใจสงบเยือกเย็น ไม่ฉุนเฉียวควบคุมอารมณ์ได้ เป้าประสงค์ตัวที่ 2. มีเหตุและผลมากขึ้น เป้าประสงค์ตัวที่ 3. มีคุณธรรมและจริยธรรม เป้าประสงค์ตัวที่ 4. มีความภาคภูมิใจในตนเอง โดยสรุป ยุทธศาสตร์ฯ มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละกลยุทธ์ เพื่อจัดทำโครงการและงบประมาณในแต่ละโครงการ เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์

ในแต่มีมติให้มีประสิทธิภาพและสามารถดำเนินการได้ในแต่ละกลยุทธ์มีตัวชี้วัด 42 ตัว กลยุทธ์ 43 ตัว ผู้รับผิดชอบ รพ.สต., อสม., Care Giver, อบต., ผู้นำชุมชน, วัด, พัฒนาชุมชนอำเภอ, อบจ., และทุกภาคส่วน โครงการที่อยู่ภายใต้ยุทธศาสตร์ฯ ทั้งหมด 39 โครงการ และงบประมาณในการจัดทำโครงการมาจากงบประมาณจากส่วนกลางและเงินรายได้ของท้องถิ่น จากการบูรณาการยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้าน และหลักไตรสิกขา ผลการวิจัยพบว่าทั้ง 4 ยุทธศาสตร์สามารถตอบโจทย์ และตรงตามความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลสวาย เรียกว่า Happiness Goals คือ เป้าหมายแห่งความสุข

องค์ความรู้ใหม่

Happiness Goals หรือเป้าหมายแห่งความสุขอย่างมีสติของแผนยุทธศาสตร์การเสริมสร้างสันติสุขภาวะเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ตำบลสวาย อำเภอปราณบุรี จังหวัดศรีสะเกษ มาจากการบูรณาการยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้าน และหลักไตรสิกขา ผลการวิจัยพบว่าทั้ง 4 ยุทธศาสตร์สามารถตอบโจทย์ และตรงตามความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลสวาย เรียกว่า Happiness Mindful Goals คือ เป้าหมายแห่งความสุข ได้ผลดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 นำเสนอองค์ความรู้ใหม่จากการบูรณาการแผนยุทธศาสตร์การเสริมสร้างสันติสุขภาวะเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ศึกษากรณี ตำบลสวาย อำเภอปราณบุรี จังหวัดศรีสะเกษ

ด้านที่ 1 ได้แก่ Health สุขภาพ มาจากยุทธศาสตร์การพัฒนาสุขภาพกายฟื้นฟูสมรรถภาพ เป้าหมายของสุขภาพกายกับความสุขในการฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างมั่นคง (The goal of physical health and happiness for health rehabilitation) การพัฒนาด้านร่างกายควรจัดการอบรมการดูแลสุขภาพร่างกาย ให้ความรู้ด้านโภชนาการ กิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกายที่เหมาะสม รวมถึงการให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ ผู้สูงอายุมีสุขภาพกายแข็งแรงปราศจากโรค

ด้านที่ 2 ได้แก่ Sustainability ความยั่งยืน มาจากยุทธศาสตร์การพัฒนาสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ เป้าหมายสิ่งแวดล้อมแห่งความสุขที่ยั่งยืน (The goals of environment for a sustainable happiness) การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทางด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย อากาศ ต้นไม้ ทางเดิน ส้วม สุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ การส่งเสริมที่อยู่อาศัยและการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่ไร้ญาติหรือถูกทอดทิ้งการให้ความรู้แก่ผู้ดูแลและชุมชน ในการมีบ้านที่เหมาะสมของผู้สูงอายุ และมีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ เกิดความสามัคคีรักใคร่ปรองดอง การไม่ใส่ร้าย การไม่พุดจากระทบกระพังกัน การมีที่อยู่อาศัยสะอาดถูกสุขลักษณะเหมาะสมกับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุจะช่วยลดการเกิดอุบัติเหตุได้ การมีผู้ดูแลผู้สูงอายุอย่างยั่งยืน

ด้านที่ 3 ได้แก่ Stability ความมั่นคง มาจากยุทธศาสตร์การพัฒนาพฤติกรรมและนันทนาการ เป้าหมายของการพัฒนาพฤติกรรมและนันทนาการอย่างยั่งยืน (The goals of behavior development and sustainable recreation) การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้านความสัมพันธ์ทางสังคม การจัดชมรมผู้สูงอายุ การสร้างเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรม การปฏิบัติธรรมเพื่อสร้างความสุขทางจิตใจ จะทำให้ผู้สูงอายุและผู้ดูแลมีจิตใจร่าเริงแจ่มใส เช่น การเข้าวัดปฏิบัติธรรมรักษาศีล ไม่ติดอบายมุข ส่งเสริมการฝึกอบรมอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ด้วยการใช้ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น การพัฒนาคุณภาพด้านความสัมพันธ์ทางสังคม การจัดชมรมผู้สูงอายุ การยกย่องผู้สูงอายุที่ได้รับการยอมรับให้เป็นผู้ที่มีความสามารถและเข้าร่วมชมรมพร้อมกับการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างยั่งยืน

ด้านที่ 4 ได้แก่ Happiness ความสุข มาจากยุทธศาสตร์การพัฒนาสุขภาพจิต เป้าหมายของการพัฒนาสุขภาพจิตอย่างมั่นคง (The goal of a stable mental health development) ผู้สูงอายุมีความมั่นคง และมีความตั้งใจจิตใจสงบเยือกเย็น ไม่ฉุนเฉียว ควบคุมอารมณ์ได้ มีเหตุและผลมากขึ้น ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้สูงอายุได้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ส่งเสริมให้ศูนย์ใกล้เคียงข้อพิพาทประจำตำบลมีบทบาทเกี่ยวกับผู้สูงอายุมากขึ้นยกย่องผู้สูงอายุต้นแบบ ส่งเสริมให้ผู้ดูแลผู้สูงอายุได้มีทักษะในการสื่อสารส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรม ผู้สูงอายุที่ได้รับการยกย่องให้เป็นปราชญ์ชาวบ้านได้รับการยอมรับและเป็นที่เคารพนับถือจากชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยยุทธศาสตร์การสร้างสันติสุขภาวะเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ของตำบลสวาย อำเภอบางแก้ว จังหวัดศรีสะเกษ ในครั้งนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผลการวิจัยตามยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้านทั้งนี้เป็นเพราะการพัฒนาสุขภาพกายที่ฟื้นฟูสมรรถภาพมีความสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติตามยุทธศาสตร์ด้าน 11 และในด้านศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตสอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชรา ในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า ความต้องการด้านร่างกายของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่คือความต้องการด้านอาหารอย่างเพียงพอ และสอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชรา ในเขตกรุงเทพมหานคร” (Katekinta, 1998) พบว่า ความต้องการด้านร่างกายของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่คือความต้องการด้านอาหารอย่างเพียงพอ และการวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการบริการสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานของสถานสงเคราะห์ ตอบสนองความต้องการด้านกายภาพของผู้สูงอายุเป็นอย่างดี

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ประชญา คือ “แข็งแรงสมวัย จิตใจเข้มแข็ง ปัญญาเบิกบาน” ของยุทธศาสตร์ทั้งนี้เป็นเพราะผู้สูงอายุมีสุขภาพแข็งแรงมีความประพฤติดีที่มีความเข้าใจในการใช้ชีวิตสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “การศึกษากระบวนการสร้างภavana 4 โดยใช้หลักไตรสิกขา” พบว่า ไตรสิกขาเป็นระบบการศึกษาที่เน้นการฝึกอบรมตนเองอย่างเป็นขั้นตอน และมีกระบวนการที่ประสานกันอย่างเป็นพื้นฐานให้แก่กันจนถึงความพ้นทุกข์ โดยเริ่มจากการสำรวมระวังกาย วาจา ใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบบยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนา” ผลการศึกษาพบว่า มีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามากมายที่สามารถนำมาปรับใช้กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันได้ เช่น ไตรสิกขา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้น เป็นการพัฒนาคน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 จากการบูรณาการยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้าน และหลักไตรสิกขา พบว่า ทั้ง 4 ยุทธศาสตร์สามารถตอบโจทย์ และตรงตามความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลสวาย เรียกว่า Happiness Goals คือ เป้าหมายแห่งความสุข ทั้งนี้เป็นเพราะสุขภาพกายมั่งคั่ง สิ่งแวดล้อมแห่งความสุขที่ยั่งยืน การพัฒนาพฤติกรรมและนันทนาการ การพัฒนาสุขภาพจิตอย่างมั่นคง ทั้งนี้เป็นเพราะมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยเรื่อง “ความต้องการด้านสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดระยอง” (Pheatrasuwan, 1999) ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการรับบริการตรวจสุขภาพร่างกายมาก งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แบบยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนา” ผลการศึกษาพบว่า หลักไตรสิกขา ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาหลัก ๆ อยู่เพียง 4 อย่าง คือ การพัฒนากาย การพัฒนาศีล การพัฒนาจิต และการพัฒนาปัญญา ซึ่งรองรับกับเป้าประสงค์ที่ 1 คือ มีจิตใจสงบเยือกเย็น ไม่ฉุนเฉียว ควบคุมอารมณ์ได้ เป้าประสงค์ที่ 2 คือ มีเหตุและผลมากขึ้น และเป้าประสงค์ที่ 3 คือ มีคุณธรรมและจริยธรรมพร้อมพรั่งด้วยความสุขกายและใจ

สรุป

การวิจัยเรื่อง “ยุทธศาสตร์การสร้างสันติสุขภาวะเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ: ศึกษากรณีตำบลสวายอำเภอปรางค์กู จังหวัดศรีสะเกษ” พบผลการวิจัย คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาสุขภาพกายฟื้นฟูสมรรถภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาพฤติกรรมและนันทนาการ และยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาสุขภาพจิต ควรมีแผนแม่บทยุทธศาสตร์และนโยบายเพื่อการรองรับการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุให้ชัดเจนทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด โดยการร่วมมือกันทั้งภาครัฐและเอกชนตั้งแต่ระดับบุคคล ชุมชน และประเทศ เฉพาะอย่างยิ่งการร่วมกันกระตุ้นเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และการดูแลผู้สูงอายุควบคู่ไปด้วยกัน ให้มีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 รวมทั้งการพัฒนาเครือข่ายและเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุด้วยการกำหนดให้มีกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ที่ทันสมัย และตระหนักถึงการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุมีการเตรียมความพร้อมที่สามารถดูแลตนเองได้ โดยการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อให้เป็นหน่วยงานในการดูแลและพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม และเพื่อเป็นต้นแบบให้กับตำบลอื่น เพื่อสร้างเสริมความภาคภูมิใจให้กับผู้สูงอายุ การให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ แก้ปัญหาทางสังคม การสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ การสร้างเครือข่ายในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์การจัดกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ เพื่อสร้างความสุขด้านจิตใจรวมตลอด ถึงการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย และการสร้างอาชีพแก่ผู้สูงอายุ และสามารถรับมือกับเหตุการณ์ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ได้ยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้าน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ ควรมีแผนยุทธศาสตร์และนโยบายเพื่อการรองรับการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุให้ชัดเจน ทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ไตรสิกขา คือ ศีล: ข้อปฏิบัติตามกฎหมายคุณธรรมจริยธรรม จาริตประเพณีอย่างมั่นคง สมาธิ: มีความตั้งใจแน่วแน่ และรู้จักปล่อยวางอย่างมั่นคงในจิตใจ ปัญญา: ความรู้เข้าใจรอบรู้รู้เท่าทันอย่างยั่งยืน จากการวิจัยไตรสิกขา ดังนั้น ควรมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูล การร่วมมือกันในชุมชน วัด การจัดกิจกรรมเผยแพร่ความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ การปรับตัวทางด้านสังคมและจิตใจของผู้สูงอายุ การจัดสวัสดิการสังคมในชุมชนของตนเอง เช่น การจัดสวัสดิการชุมชนที่ครอบคลุมการเกิด แก่ เจ็บ ตาย การตั้งกลุ่มออมทรัพย์ที่เป็นรูปธรรมชัดเจน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า เมื่อนำยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้าน กับหลักไตรสิกขามาบูรณาการ จึงได้ผลดังนี้ โดยยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้านนี้ อยู่ภายใต้เป้าประสงค์ใหญ่ คือ Happiness Goals (เป้าหมายแห่งความสุข) ดังนั้น ควรมีองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องและต้องการสนับสนุนให้

บุคลากรในพื้นที่มีโอกาสได้เรียนรู้และมีการสร้างต้นแบบของสังคมสุขภาวะของผู้สูงอายุให้มีความพร้อมและสามารถรับมือกับเหตุการณ์ในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 นำแผนยุทธศาสตร์การเสริมสร้างสันติสุขภาวะเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ศึกษากรณี ตำบลสวายอำเภอปรางค์กู่ จังหวัดศรีสะเกษ ไปขยายผลในระดับอำเภอ จังหวัด และในระดับชาติต่อไป

2.2 ศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมและการนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่มีความเหมาะสมกับผู้สูงอายุในปัจจุบัน

2.3 ศึกษาการทำยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องเข้ากับสภาพในอนาคตต่อไป

References

- Boonruang, P. (2006). *Sustainable Human Resource Development in accordance with Buddhism*. (Master's Thesis). Department of Social Sciences for Development. Rajabhat Chiang Rai University. Chiang Rai.
- Department of Older Persons Ministry of Social Development and Human Security. (2019). *Measures to drive the national agenda on the aging society (Revised version)*. (2th ed.). Bangkok: Amarin Printing and Publishing Public Company Limited.
- Government Gazette. (2018). *National Strategy (B.E. 2018-2037)*. Retrieved May 3, 2019, from http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF
- Katekinta, K. (1998). *The Elderlys Qualily of Life in Home for the Aged in Bangkok*. (Master's Thesis). Kasetsart University. Bangkok.
- Kijboonchu, L. (2002). *Aging and the status and roles of the elderly in the Songkhla community Case Study of Ban Noen Wa, Kong Subdistrict, Kong Krailas District Sukhothai Province*. (Master's Thesis). Silpakorn University. Bangkok.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitakas*. Bangkok: MCU Press.
- Pheatrasuwan, S. (1999). *Health Needs of the Elderly: A Case Study of Rayong Province*. (Master's Thesis). Population Studies. Mahidol University. Bangkok.
- Phrabrahmagunabhorn, (P.A. Piyutto). (2006). *Buddhist holistic well-being*. (5th ed). Bangkok: Dharma in Trend.
- Phradhammapitaka, (P.A. Payutto). (2003). *Suffering for seeing but happiness for being (Essence of Buddhism)*. (9th ed.). Bangkok: Thammasarn Co., Ltd.
- Phradharmmasinghaburachan, (Charan Thitthamo). (2004). *Life Security Every breath takes advantage of time*. Bangkok: Banluetham Institute, Nopparatham.

- Pruittipinyo, C., & Sirichotiratana, N. (2015). *Law and Policy Review on the Elderly into health management. Journal of Health Law and Public Health*, 1(2), 119-134.
- San-sanguan, S. (2010). Policy on Aging Society: Lessons from Japan and Korea. *Journal of Japanese Studies*, 26(2), 55-70.
- Somdetphrabuddhakosajarn, (P.A. Payutto). (2017). *If to be the elderly Should be an elderly person*. Nakhon Pathom: Wat Yan Time of the Day of the Praise Somdet Phra Phutthakosachan (P.A. Payutto) is the National Elder.
- Thanadirek, R. (2020). *The National Committee on Older Persons*. Bangkok: Office of the Prime Minister.